

Keelejuht **Kaarel Taits** (sünd 1904), Omski oblast, Zolotaja Niva küla.

Mätaskatustest

[Kuidas mätaskatust tehti?]

Savinõ maa ja raot sihukõ tsõõriku, plaskasõ¹ vai neo `turba ja.. Ja nuidega viät, vai nuid viät ja panõt `rinda nigu sääntse ümäriku ja sis katat katussõ pääle nii `rinda kõik'.. Tu\_m.. ennebi ol'l, a nüit, tedä enäp ei, ei-ei `sanimai-ta² ei pol'zutada³.

A kust neid mättaid võeti?

Kos `valgõ, `rohkõp soolanit's⁴ vai_nii sääne maa om. Sääl tä om.. nii ei pudina, tuu, om `valgõ savi. No\_s tuud raot ja, või, ennebi puha nii katõti. A nüid enäp ei<sup>2</sup>.. Safkoo·si vedäsivä ja `katsõva², ja inemise ja.. A nüit, ei olõ enäp sedä, nüid_om sihver⁵.

A millega neid kaevati, mättaid?

`Lapju.. `Lapju `otsa tetü sääne ümä.. kõvõrik `puunõ hand, ja_s `tuuga nii `ümbre ratast raot. Raot ta `vällä ja sis käänat\_tä `lapjuga `tõmbat ta üless ja om sääne, ümärik, nii `säändse ümäriku². `Tiiru ratast käit ja nii `muudu lüüt ja, ja pillut vällä². Ja nii nuid vedäsimj.

Ja kui suur tükk sealt niimoodi võeti?

Tedä `võet'i ika egä sugust, `võet' vähembat, `võet' suurõmbat, kui.. kuiss `arvat. `Lapjuga lüüt kuus säidse `tiiru `ümbre, ja<sup>2</sup>, `viskat `lapjuga.. Sääne kõvõrik hand om, `lapju otsan ja, sis `seoga<sup>2</sup> `tõmbat, ku `ümbre otst är<sup>2</sup> lüüt, sa tõmbat ta tulõ nigu vallalõ<sup>jo</sup>-sis, veere omma `valla `lüüdu<sup>2</sup>. Ja nii `muudu vedäsimj enne puha..

¹ lameda, (ühe)tasase (vrd vn плоский)

² sellega ei tegelda (< vn заниматься)

³ seda ei kasutada (< vn пользоваться)

⁴ soolak (vrd vn солонец)

⁵ eterniit (vrd vn шифер < sks Schiefer 'kilt-, plaatkivi')

Aga nüüd katust kuidas tehti?

No `tehti nii\_sa·madõ `tehti, seo..

Mis sinna alla pandi mätastele?

`Alla es\_pa.. `alla pañti roovi?. Paari_`pañti nii, nigu-nigu katussõ omma\_katõtu, vai naa\_`puutsõ `pantu nii. Ja sinnä\_pañti `roovi ja sinnä_pañti varva?, peenikese `raot'i. Ja nuidõ pääle `pañti kõrrast.. Panõt nii, nigu panõt, üte `turba tõsõ `turba veere `pääle ja viijr_jäl_pääle ja nii. Ja nigu sihveril, pant rinna. Ja säält_jäl_tagasi, nii edesi tagasi, ja nii, nii katõti meil.

Mis puust need varvad olid?

`Kõonõ, vai kasõnõ. Vai aavanõ vai mis taht niuk_peenik.. peeneligu?. Vai paju vai, vai-vai sihukõnõ, mis muiduki läbi ei?.. Ja tyy pant pääle ja, nii ta vaoss ja, ja om kõik' aig.

Aga mikspärast seda kõopuud pidi koorima?

Ta `rohkõp ruttu mädänäp, ärä?, vot.

Kui koorega on?

Jah. Üle `ültse kõo puu, vai seo kasõ puu, seo om, `pel'gäss ku ta koorõ all, ruttu võtt ärä?. Panõt maa `sisse vai, vai ku ta nii sais, `raotu om, kazõ puu võtt koorõ all ärä?. Aavapuu sais `kaugaba. Ja pandass haava puu pandass nigu nailõ koobasilõ vai mis om `kartuli.. vai kaibetass, havvat kaibetass. Pandass iks ennebi iks naid aavatsit, `jämmit, et see om. Seo ütless et.. Mõni ütless et kõvõmb om, mõni ütless ei olõ?, et tyy ei olõ?. A üt's kõik', haavalõ aiass ka ika joonõ_pääle?.

A kumb pool mättal üles pandi, kumb alla?

Nooh maapuul ika tyy alumine puul' üless, et ta maa.. ja sinnä_visatass viijl toda peenikõst `savvi. Sääl jääse\_nigu, nigu ny mättä omma\_nii tan, jääse\_nigu t'sombukõsõ, sis saviga tet'ti, tä ol'l nigu tazanõ, ku vihmaga sis `juuksõ tyy vesi

ärä[?]. A muidu jäi. `Pandsõt veere<sup>?</sup>, `jäie iks t'sombukõisi jäi sinnä_nii havvakõisi. No ja sis `tuuga, ravnjai-tadi<sup>6</sup> ärä<sup>?</sup>, `juusksõ vesi kõik `maaha<sup>?</sup>. Ja üt's kõik', pik'käviisi `uhtsõ tä tuu savi, suurõ_vihma[?]. Ärä uht, ku[?] vihma_suurõ omma[?].

A kas see rohi seal kasvama ei läinud?

Savi pääl ei lähä[?] rohi kasuma, a ku pik'käviisi, ku `säandsit panõt, kos sääl rohi `viirva, sis lätt kasuma kah. A ku savi pääl om, tuu `valgõ, sis sais kõik' aig. Nii-nii ol'l, a nüid enäp neid ei..

Kui kaua selline katus vastu pidas?

Kuiss tä sul pedäs? Ta `saisõ iks mõn' neli viis' `aastõt, `saisõ ku tedä es.. visasit jälle tõnõkõrd maad pääle va, säl veid'ikõnõ.. Ta muidu vihmaga `uhtsõ maha ennebi, muud es tä tii midägi. A tä_m üt's kõik', kun tuu vihm tul'l, ta_m pal'lu `raskust om. A nüid ennebi `panti ta viil paksustõ kah, et ku panõt õrnalt ja õhukõsõlt, sis vihm lüü läbi viil. Ku panõt nii`muudu veerekese sinnä veidikõnõ tõsõle pääle `tuulõ. Mis `rohkõp `plotna⁷ pääle[?], `raskuss om pal'lu. A ku ennebi ka `pantu nii`muudu nailõ tarõzilõ ja, ja sis kõigile `uunilõ ta sihver', ta_os pal'lu `kaugapa `saisnu[?]. A seo `raskusõga<sup>?</sup>! Nii ta tulba\_mädänäse ärä<sup>?</sup> alt, ja seo `raskus, sis vaoss `ümbre kah, ütele poolõ, kohepoolõ `rohkõp `raskuss om.

Ennebi ol'l muiduki tuust, et es olõ_sihverit. Ja plek'k oss ollu_viiil paremb kui sihver', plek'ikatuss. Sihverit ma ei tiiä_kui kavva sihver' ka pedä, taa kuuma päävägä ja, kui pal'lu `aastit. Sihveril om kah, ta ei olõ\_nii.. ja plek'k ka taht `värmidä taht. Ku mõni aastõk sais, piat ka `värmmä.

Küsitlenud Jüri Viikberg 1983. aastal. – EMH 3615.

Litereerinud Hella Keem (1985) ja Jüri Viikberg (2010).

⁶ tasandati (vrd vn ровнять)

⁷ tihkelt (vrd vn плотно)